orientuota PV–ŠR kryptimi. Jos ŠR dalyje vienas šalia kito buvo rasti du akmenys (32x30 ir 25x17 cm dydžio). Pjūvyje, kuris buvo fiksuotas kontrolinėje juostoje, duobė pusapvalė, nuožulniomis sienelėmis. Ji tolygiai į apačią siaurėja. Dugnas plokščias, 35–40 cm pločio. Jis pasiektas 1,15 m gylyje (H_{abs} 149,48 m). Duobės užpildą sudarė tamsiai pilkas smėlis, kuriame vietomis būta stambių degėsių. Jie koncentravosi viršutinėje duobės dalyje – iki 90 cm gylio. Tyrimo metu duobės viršutinėje dalyje rastos dvi puodų šukės. Jos lipdytos, lygiu paviršiumi. Molio masė su grūsto akmens priemaišomis, lūžyje pilkos spalvos. Taip pat rasta nedidelė titnago nuoskala. Likusiuose ištirtuose įgilintuose objektuose jokių radinių nebuvo aptikta. Jų paskirtis ir amžius liko nenustatyti.

Sprendžiant iš tyrimo medžiagos XI a. II puse–XIII a. pradžia datuojamas objektas 1 negali būti siejamas su galbūt šioje vietoje buvusiu suardytu pilkapiu. Galbūt surasta struktūra yra didesnio archeologinio komplekso sudedamoji dalis. Todėl ateityje vykdant žemės kasimo darbus šios atramos aplinkoje tikslinga prieš tai atlikti archeologinius tyrimus.

Baigus tyrimus metalo ieškikliu papildomai buvo patikrinta perkasos aplinka (6000 m^2 plotas), tikintis rasti archeologinių radinių. Žvalgymų metu rasti du apkalai, žiesto puodo šukė, kulka. Taip pat rastos 4 Rusijos imperijos monetos – 2 kapeikos (1859 m.), 3 kapeikos (1852 m.), 3 kapeikos (1861 m.) ir 20 kapeikų (1861 m.), jos buvo pasklidusios 1 m spinduliu. Rasti radiniai datuojami XIX–XX a. I puse. Archeologinių radinių neaptikta.

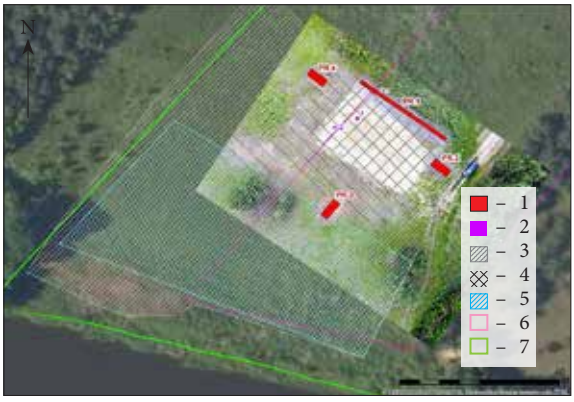
An Investigation of the Features in Karklėnai

In 2023, an archaeological excavation was carried out along the route of the proposed 330 kV Vilnius–Neris electricity pylons (Vilnius district, E Lithuania), consisting of 8 test pits (9 m^2 in total) at the location of each of the 8 new pylons and a field survey of an area of 1,800 m^2. The only archaeological feature was recorded at the site of pylon 146, which is to be built on the right bank of the River Kyvė (Karklėnai village, Šatrininkai eldership, Vilnius district). The feature unearthed in a 2 x 1 m test pit was a partial pit, 70–95 cm wide. AMS ^{14}C testing dated the pit from the mid-11th to the early 13th century. A 10 x 10 m trench was excavated around the location of the pit, revealing its oval shape and full size (4.45 m long and 1.5 m wide). The fill of the pit yielded some hand-built pottery and a flint blade. The purpose of the pit remains unclear.

Evelina Mačiokaitė

Rusių Rago neįtvirtinta gyvenvietė

2023 m. pradėtas rengti žemės sklypo 8910/0002:0406, esančio Širvintų r., Čiobiškio sen., Rusių Rago kaime, kaimo plėtros žemėtvarkos projektas, pagal kurį planuota Neries pakrantėje, apie 50 m nuo upės, statyti ūkininko sodybą. Į saugomą Rusių Rago neįtvirtintos gyvenvietės (UK 40886) teritoriją patenkančiame sklype atlikti paruošiamieji statybos darbai, t. y. pašalinti paviršiniai sluoksniai ir iškasta duobė būsimo pastato vietoje, prieš tai neatlikus archeologinių tyrimų. Dėl šios priežasties KPD Vilniaus skyrius įpareigojo sklypo savininką atlikti archeologinius tyrimus ir nustatyti, ar savavališkų žemės kasimo darbų metu galėjo būti sunaikintas gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Šiuo tikslu atliktų savavališkų darbų vietoje atlikti detalieji tyrimai – ištirtos 4 10–26 m^2 ploto perkasos, 2 kasiniai ir atlikti vizualiniai

1 pav. Atliktų tyrimų situacijos planas: 1 – ištirtos perkasos; 2 – kasiniai; 3 – vizualinių žvalgymų plotas; 4 – apytikslis plotas, užpiltas žvyru; 5 – zona, kurioje paviršiaus žvalgymų metu aptikti radiniai; 6 – sklypas kad. 8910/0002:0406; 6 – KVR saugomos teritorijos. E. Mačiokaitės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – trenches; 2 – shovel test pits; 3 – field survey area; 4 – approximate extent of gravel fill; 5 – field survey area that yielded finds; 6 – land plot boundary (unique ID no. 8910/0002:0406); 6 – site boundary as listed in the Registry of Cultural Property.

paviršiaus žvalgymai 51 a teritorijoje. Iki įžemio bendrai ištirtas 56,34 m^2 plotas (1–2 pav.).

Rusių Rago neįtvirtinta gyvenvietė nebuvo plačiau tyrinėta. Nedidelės apimties archeologiniai tyrimai saugomos teritorijos PR dalyje atlikti 2008 m. ir 2013 m. Šių tyrimų metu po velėnos ir miškožemio ar juodžemio sluoksniais pasiekiamas įžemis – smėlis. Radinių labai nedaug – aptikta vos keletas geležies šlako ir lipdytinės keramikos lygiu paviršiumi fragmentų (*LIIR*, f. 1, b. 5107; *ATL 2013 metais*, 2014, p. 117–120).

2023 m. savavališkai iškastos ir vėliau užpiltos duobės pakraščiuose ištirtos keturios perkasos. Jose po piltinio grunto ir armens sluoksniais, maždaug 11–60 cm gylyje (H_{abs} 51,61–52,16 m; gilėja Š–ŠR kryptimi), fiksuotas 3–20 cm storio tamsiai pilko smėlio horizontas. Jame aptikta lipdytinės grublėtu ir lygiu pavir-

2 pav. Bendras tyrimų vietos vaizdas iš ŠR. P. Vutkin nuotr.

Fig. 2. General view of the excavation area from the NE.

3 pav. Perkasa 1 pasiekus archeologinį sluoksnį iš viršaus (ŠR). P. Vutkin nuotr.

Fig. 3. A top-down view of trench 1 upon reaching the archaeological layer, from the NE.

0 5 cm

4 pav. Tyrimų metu aptikti lipdytinės keramikos fragmentai. P. Vutkin nuotr.

Fig. 4. Hand-built pottery fragments recovered during the excavation.

šiumi keramikos fragmentų, datuojamų I tūkst. viduriu–II puse. Įžemis – gelsvas ar balsvas molis bei smėlis – tyrimų vietoje pasiektas 12–75 cm (H_{abs} 51,53–52,08 m).

Taip pat sklypo teritorijoje atlikti vizualiniai paviršiaus žvalgymai (51 a plote) ir centrinėje savavališkai iškastos duobės vietoje ištirti du kasiniai. Paviršiaus žvalgymų metu P ir PV sklypo dalyse (likusiame plote žvalgymai neatlikti dėl vešlios augalijos) paviršiuje aptikta lipdytinės lygiu ir grublėtu paviršiumi keramikos fragmentų, kurie koncentruojasi zonoje arčiau Neries upės. Savavališkai iškastos ir vėliau užpiltos duobės centrinėje dalyje iškastuose kasiniuose nustatyta, jog sluoksnis vietomis apardytas (kai kur nukastas iki įžemio) vykdant savavališkus kasimo darbus. Vis dėlto tikslios suardyto kultūrinio sluoksnio apimtys nėra žinomos, nes vietomis archeologinis sluoksnis ar jo dalis išliko net ir savavališkai atliktų kasimo darbų teritorijoje (3 pav.).

Iš viso surasti ir inventorinti 63 lipdyti, redukcinėje aplinkoje degti buitinės keramikos indų fragmentai. Dauguma jų priskirti grublėtajai keramikai, o likę buvo identifikuoti kaip esantys lygiu paviršiumi arba per daug fragmentiški tiksliau identifikuoti (4 pav.). Taip pat atlikti grunto mėginių archeobotaniniai tyrimai (tyrėjas dr. K. Minkevičius), juose didžiąją tūrio dalį sudarė augalų šaknys ir sudūlėjusios negusios medienos liekanos, o degusių augalų makroliekanų ir kitos archeologinės medžiagos mėginiuose neaptikta. Tyrimų duomenimis, dalis analizuotų struktūrų galėtų būti gamtinės kilmės. Nors ir keliose iš jų aptikta nedaug I tūkst. lipdytinės keramikos, neatmestina galimybė, kad šie į analizuotų struktūrų užpildus galėjo patekti vėlesniais laikais – mėginiuose fiksuotas itin daug nedegusios organikos, galbūt tai rodo santykinai vėlyvą jų susiformavimą. Archeologiniai radiniai kartu su archeobotaninėmis liekanomis perduoti KKRD muziejui.

Rusių Ragas Unfortified Settlement

In 2023, detailed excavation was carried out at the village of Rusių Ragas (Širvintos district, E Lithuania), consisting of 4 trenches and 2 shovel test pits (56.34 m^2 in total) and a field survey of an area of 5,100 m^2 (Figs. 1–2). The investigation revealed the dark grey cultural layer of the unfortified settlement dating to 500–1000 AD, 3–20 cm thick and with fragments of hand-built pottery with rusticated and smooth surfaces (Figs. 3–4). The layer had been disturbed by unauthorized earthworks, in some areas all the way down to natural soil. The natural layer was encountered in the excavated area at depths of 12–75 cm.

Evelina Mačiokaitė, Mindaugas Grikpėdis, Auksė Rusteikytė

Skomantų piliakalnio papėdės gyvenvietė

2023 m. atlikti detalieji tyrimai greta Skomantų piliakalnio su gyvenviete (UK 23775) (Klaipėdos r., Veiviržėnų sen., Pėžaičių kaimas) saugomos teritorijos, kur planuota įrengti naują aukštosios įtampos elektros energijos perdavimo trasos atramą. Žvalgomieji tyrimai šioje vietoje atlikti 2022 m. (*ATL 2022 metais*, 2023, p. 591), o 2023 m. detaliai ištirtas visas atramai įrengti reikalingos darbų zonos plotas – 90 m^2.

Skomantų piliakalnis ir jo aplinka tyrėjų dėmesio sulaukė jau XIX a. pabaigoje–XX a. pradžioje. Tada kasinėjimus atliko Adomas Alfredas Gustavas Pliateris (rezultatai nežinomi) ir Liudvikas Kšivickis (aptiko daugiau kaip 60 cm storio kultūrinį sluoksnį) (*LPA*, t. 1, p. 428). 1963 m. LII žvalgomosios ekspedicijos metu rasta 30 nedidelių lipdytinių šukių grublėtu, gnaibytu ir lygiu paviršiumi, vienas kiauraraščio indo pakraštėlis ir kelios apžiestos šukės lygiu paviršiumi (*LIIR*, f. 1, b. 167; *ATL 2010 metais*, 2011, p. 38–42). 2010–2011 m. A. Bliujienė piliakalnio aikštelėje, V ir P papėdėse atliko žvalgymus gręžiniais ir magnetometru, ištyrė 2 šurfus. Piliakalnio aikštelės PV dalyje rasta lipdytinės keramikos lygiu ir grublėtu paviršiumi. V papėdėje aptikti du horizontai, viršutinis pagal keramiką skirtas IX–XIII a., o apatiniame radinių nebuvo. PR papėdėje aptiktas 55 cm storio kultūrinis sluoksnis su lipdytine keramika kruopėtu, grublėtu ir lygiu paviršiais (*ATL 2010 metais*, 2011, p. 38–42; *ATL 2011 metais*, 2012, p. 75–76).

2022–2023 m. tyrimų vieta yra toje pačioje aukštumoje, kurioje įrengtas ir piliakalnis. Naujoji elektros linijos atrama suprojektuota šios aukštumos R pakraštyje, greta šlaito į Veiviržo slėnį. Nuo piliakalnio V pylimo ši vieta nutolusi apie 150 m PV kryptimi ir apie 50–55 m į P nuo archeologinio paminklo saugomos teritorijos P ribos (1 pav.). Piliakalnis ir visa aukštuma yra apaugusi mišku, o elektros linijos zonoje suformuota apie 40–50 m pločio proskyna.

Tyrimų plotas buvo 10,6x8,5 m dydžio, trumposiomis kraštinėmis orientuotas lygiagrečiai elektros linijai, t. y. ŠV–PR kryptimi (130°–310°). Siekiant tikslesnio stratigrafijos fiksavimo plotas padalytas į dvi 8,5x5 m dydžio perkasas, tarp jų paliekant 60 cm pločio kontrolinę juostą (2 pav.). Paviršiuje buvo reta velėna, reljefas žemėjo R–PR kryptimi, t. y. link terasos šlaito, tyrimų ploto ribose paviršiaus aukštis siekė H_{abs} 31,84–32,28 m. Ištirtas gruntas sijotas 5x5 mm dydžio akutės sietais. Tyrimų fiksacija vykdyta 10 cm gylio intervalais. Tolimesnė informacija pateikiama tyrimų plotą dalijant į dvi zonas. Pirmoji apima didžiąją tirto ploto dalį, t. y. visą perkasą 1 ir 3 ketvirčius (t. y. Š, V ir P) perkasos 2. Antrajai zonai skiriamas perkasos 2 R ketvirtis (3 pav.).